

YEREL HALKIN TURİZM ALGISI VE TURİZMİN GELİŞİMİNE YÖNELİK TUTUMLARI: RİZE ÖRNEĞİ

Araştırma Makalesi

Eren ERKILIÇ¹

ÖZET

Bu araştırmada Rize’de ikâmet eden yerel halkın turizmin gelişimine bağlı olarak ortaya çıkan pozitif ve negatif etkilere yönelik algısı ve bu algıların turizmin gelişimine verdikleri destek üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma verileri kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak anket tekniği ile Rize’de ikâmet eden yerel halkın görüşleri alınarak elde edilmiştir. Hatalı ve eksik anketler ayrıştırılarak 480 anket analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda; yerel halkın cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu ve aylık geliri ile turizmin pozitif-negatif etkileri ve turizmin gelişimine verdikleri destek arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bununla birlikte Turizmin sosyo-kültürel pozitif ve ekonomik pozitif etkileri ile turizm gelişimine verilen destek arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı; çevresel pozitif etkiler ile turizm gelişimine verilen destek arasında ise orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş olup, turizmin gelişimine verilen desteği en fazla etkileyen değişkenin ekonomik pozitif etkiler olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yerel Halk, Turizm Algısı, Turizm Gelişimi, Rize.

JEL Sınıflama Kodları: L83, Z32

THE ATTITUDES OF LOCAL PEOPLE REGARDING THEIR TOURISM PERCEPTION AND TOURISM DEVELOPMENT: A STUDY IN RIZE

Research Article

ABSTRACT

It was aimed in this study to determine the perception of the local people living in Rize that comes out based on the positive and negative effects of tourism and to identify the effect of the support provided for the tourism development. The research data were obtained by taking the opinions of the local residents in Rize using the survey method with the help of easy sampling method. Wrong and missing questionnaires were analyzed and 480 questionnaires were analyzed. Wrong and missing surveys were extracted and 480 questionnaires were analyzed. According to the results, it was determined that there are significant differences between the demographic characteristics of the locals in terms of gender, marital status, age groups, educational status and monthly income, and the positive-negative effects of tourism and the support provided for the development of tourism. However, highly positive and significant effects have been observed between socio-cultural positive and economic positive effects of tourism and the support given to tourism development. It was also detected that there is a moderate positive and significant relationship between environmental positive effects and the support given to tourism development. Lastly, it was concluded that the variable that affects the support given to the development of tourism most is the economic positive effects.

Key Words: Local People, Tourism Perception, Tourism Development, Rize.

JEL Classification Codes: L83, Z32

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Ardeşen Turizm Fakültesi, eren.erkilic@erdogan.edu.tr, orcid.org/0000-0002-0449-7099

“Erkilic E. (2019). Yerel Halkın Turizm Algısı ve Turizmin Gelişimine Yönelik Tutumları: Rize Örneği, *International Journal of Contemporary Tourism Research*, Vol 3: No: 1, p.66-82, doi: 10.30625/ijctr.550650”
Makale Gönderim Tarihi: 08.04.2019 *Kabul Tarihi:* 18.05.2019

GİRİŞ

Sosyal ve kültürel bir hareket olarak isimlendirilen turizm, bu harekete katılanların ziyaret ettikleri yerlerdeki halk için bir kalkınma aracı olmakta ve önemli ekonomik faydalar sağlamaktadır (Gürsoy vd. 2010; Bilim ve Özer, 2013). Bu sebeple turistler ile yerel halk arasında bir etkileşim ortaya çıkmakla birlikte sunulan hizmetler de yerel halk tarafından karşılanmaktadır. Ortaya çıkan bu etkileşim yerel halk ve kültürü üzerinde önemli değişikliklere neden olabilmektedir (Bilim ve Özer, 2013). Bu sebeple yerel halkın turizm algısı ile tutumları turizmin gelişebilmesi ve sürdürülebilir olması için önem arz etmektedir (Brunt ve Courtney, 1999). Aslında her türlü kalkınmanın başarılı olması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması yerel halkın desteği ile doğru orantılıdır (Gürsoy vd., 2002: 79-80).

Turizm sadece ekonomik olarak değil, sosyal, kültürel ve çevresel boyutları ile de yerel halk üzerinde etkilere sahip olduğu unutulmamalı (Akova, 2006: 4) ve olumsuz etkilerle karşılaşmama adına bütün yönlerden değerlendirilmelidir (Berber, 2003: 215-216). Yerel halkı bu yönlerden etkileyen turizm üzerinde oluşan algı bazen, turizmin gelişim yönünü de pozitif veya negatif olarak değiştirebilmektedir (Ünal ve Yücel, 2018:113). Turizm gelişim yönü negatif olduğunda gelenekleri bozma, ani kültür yaratan sonuçlar, tarihi sitlerin kirlenmesi, turiste benzeme isteği ve kültürel kirlenme gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir (Berber, 2003: 215)

Sürdürülebilir kalkınma üzerine gerçekleştirilen araştırmalar daha çok, turizmin doğal çevre ve gerçekleştirildiği yerde bulunan toplum üzerindeki etkileri üzerinde yoğunlaşmaktadır (Gürsoy vd. 2010). Mc Cool ve Moisey (1996) gerçekleştirdikleri araştırmalarında yerel halkın turizm gelişimi konusunda genel yaşam kalitesi ile ilgilendikleri (emlak fiyatları, dinlenme alanları, trafik vb.), ve turizm işgörenlerinin kazanç konusuna yönelik tutum ve davranışlarda buldukları belirlenmiştir. Yerel halkın turizmin gelişimi sürecine dahil etmek, görüşlerinden ve tecrübelerinden faydalanmak, karşılıklı fikir alışverişi gerçekleştirmek halkın turizmin bir parçası olduklarını hissettirecektir (Avcıkurt, 2003: 85). Zira yerel halkın dikkate alınmadığı planlar başarılı olamaz ve halkın planlara mutlaka dahil edilmesi gerekmektedir (Alaeddinoğlu, 2008: 3). Bu sayede turizmin bir parçası haline gelen halkın, turizmden olumlu ya

da olumsuz etkilendiği veya etkileneceği durumları ilgililere ulaştırması sağlanmış olacaktır (Gullion vd., 2015: 187-188).

Yerel halkın turizm gelişim sürecine dahil edilmemesinin ortaya çıkaracağı muhtemel sonuçlar şunlardır (Emekli ve Soykan, 2014: 7):

- Doğal çevre üzerindeki etkiler,
- Sadece ekonomik tarafından görülen turizm bağıllığı,
- Yöresel kimlik bozulması ve kültür yozlaşması,
- Pazar ve turist profilinin eksik araştırılması ve belirlenmesi, buna bağlı olarak tüketici istekleri doğrultusunda turistik ürünlerin gelişiminin engellenmesi,
- Girişimci yatırımlarının risk barındırması,
- Yöresel ve bölgesel kalkınma projelerinin amaçlarından uzaklaşması,
- Sürdürülebilir turizm kavramının risk altına girmesi şeklinde sıralanabilir.

Türkiye birçok turizm çeşidine imkân sağlamakla birlikte aynı zamanda turizm gelişimi devam eden bir ülkedir. Türkiye'nin birçok bölgesinde destinasyonlara olan ilgi her geçen gün artmakta ve buna bağlı olarak yatırımlar da gelişim göstermektedir. Destinasyonlarda yer alan turistik ürünlerin sunulmasında da yerel halkın işgücü ve desteğinin gerekliliği en önemli etkenlerin başında yer aldığı bilinmekle birlikte, ülkemizde yerel halkın turizm algısı ve turizme verdikleri desteğin belirlenmesi üzerine birçok araştırma mevcuttur. Bu araştırmaların bir kısmına aşağıda yer verilmiştir.

Gürbüz (2002) turizm ve etkilerinin Safranbolu halkı üzerindeki etkisini, Akova (2006) iki farklı dönemde gerçekleştirdiği araştırmasında Cumalıkızık köyünde yerel halkın turizmin etkilerine ilişkin algılama ve tutumları; Alaeddinoğlu (2007) Van'da turizmin sosyo-ekonomik ve kültürel etkilerinin halk tarafından nasıl algılandığını; Cengiz ve Kırkbir (2007) turizm etki faktörlerinin toplam turizm etkisi ve turizm gelişimi üzerindeki etkilerini; Altanlar ve Akıncı Kesim (2011) Akçakoca'daki turizm sistemi, turistik alanlar faaliyetler ve memnuniyetler üzerindeki algının belirlenmesi; Özdemir ve Kervankıran (2011) Afyonkarahisar halkının turizme ve turizmin etkilerine karşı algılarının belirlenmesi; Eren ve Aypek (2012) Cumalıkızık'taki yerel halkın turizm gelişimine karşı tutumlarının belirlenmesi; Solmaz (2014) Burdur halkının turizme yönelik algılarının belirlenmesi; Toprak (2015) Mardin'de yaşayan halkın turist ve turizm algısı; Güney ve Göller

(2016) Misi köyünde ikâmet eden yerel halkın kırsal turizm konusundaki algılarının belirlenmesi; Şanlıoğlu ve Erdem (2017) Kayseri’deki yerel halkın turizm algılamaları ve desteklerinin belirlenmesi; Karakaş ve Şengün (2017) Diyarbakır’daki yerel halkın turizme yönelik algısı ve desteğinin belirlenmesi ve Ünal ve Yücel (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise Ödemiş’te yaşayan yerel halkın kırsal turizmin geliştirilmesinde ve yönetilmesindeki algı ve tutumları üzerinde durulmuştur.

Yukarıda verilen araştırmalar ve alan yazın incelendiğinde Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan ve her geçen gün turist sayısında önemli artışlar yaşayan Rize’de ikâmet eden yerel halkın turizm algıları ve gelişimine verdikleri desteğin de incelenmesinin alan yazına önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir. Rize, Doğu Karadeniz Bölgesi’nin karakteristik özelliklerini taşıyan, dik yamaçlı vadileri, yıl boyunca yoğun yağışın görüldüğü, buzul gölleri, yaylaları, tarihi köprü ve kaleleri, dereleri ile turizm açısından Türkiye turizminde önemli bir rol oynayan konumdadır. Rize ili; Trabzon, Erzurum, Bayburt, Artvin ve Karadeniz ile çevrilidir. Yüzölçümü 3920 km² olan Rize ili, engebesi fazla ve dağlık arazi yapısına sahiptir. Karayolu ile ulaşım imkânları gelişmiş olup, havayolu ulaşımı için ise çalışmalar devam etmektedir (Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019).

Tablo 1. Yıllara Göre Rize’ye Gelen Yerli ve Yabancı Turist Sayıları

Yıl	Yerli	Yabancı	Toplam
2007	417.338	57.975	475.313
2008	433.415	58.415	491.830
2009	437.817	58.729	496.546
2010	489.731	69.407	559.138
2011	509.911	61.217	571.128
2012	524.021	61.675	585.696
2013	581.465	68.417	649.888
2014	615.053	71.116	686.169
2015	616.889	73.459	690.348
2016	602.814	76.059	678.059
2017	761.413	105.404	866.817
2018	855.323	121.171	976.494

Kaynak: Rize İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2019).

Turizm hareketleri olumlu ve olumsuz etkiye sahip olmakla birlikte yerel halkı da etkileyen pozitif ve negatif yönleri konusunda literatürde çok sayıda araştırmaya sebep olmuştur. Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan Rize, konumu, iklimi ve bitki örtüsü ile ülkede birçok olanağa sahip olan, bulunduğu bölgede önem arz eden çekim merkezleri ve bir çok turizm türüne imkan

sağlayan bir destinasyon haline gelmiştir. Ayrıca iki adet turizm merkezi ve iki adet turizm koruma ve gelişim bölgesine sahiptir. Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2019) istatistiklerine göre 2018 yılında Rize’yi yerli ve yabancı olmak üzere yaklaşık 980 bin turist ziyaret etmiştir (Tablo 1).

Tablo 1’deki verilere göre Rize ilinin 2007-2018 yılları arasında ziyaretçi sayısı bakımından önemli derecede artış kaydettiği görülmektedir. Bu artış bölge ve turistlerin yönelimleri konusundan değerlendirilmeye açıktır. Fakat bu artışın yaşandığı süre boyunca ve gelecekte yerel halkın tepkisi, algısı ve desteğinin ne olduğu konusunda bilimsel araştırmaların ve paylaşımların eksikliği görülmektedir. Bu kapsamda Rize’de ikâmet eden yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz etkileri ile turizme bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Rize’ye gelen turist sayısının her yıl arttığı ve sonucunda yerel halkın turizme yönelik algı ve tutumlarında nasıl olacağı merak uyandırmaktadır. Nitekim bu araştırmanın amacı Rize’de ikamet eden yerel halkın turizm gelişimi sonucu ortaya çıkan pozitif ve negatif etkilere yönelik algılarını ve turizm gelişimine yönelik katılımlarını, cinsiyet, yaş, doğum yeri, eğitim seviyesi, yaşam süresi, meslek, turistlerle etkileşim, turizm merkezine yakınlık gibi değişkenler aracılığı ile incelemektir.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini Rize’de ikâmet eden yerel halk oluşturmaktadır. TÜİK (2019)’e verilerine göre Rize’nin Nüfusu 331.041’dir. Araştırmanın evreninin çok fazla sayıda olması sebebi ile örneklem alınma yoluna gidilmiştir. Özdamar (2001: 257)’in nicel araştırmalar için önerilen örnekleme hacmi hesaplama formülünden yararlanılmış olup; içerdiği denek sayısı 10.000 den az olan evrenleri sınırlı evren olarak nitelemiş ve araştırma konusu ile ilgili değişkenlerin türünü de dikkate alarak, örneklem büyüklüğünün hesaplanmasına ilişkin formül kullanılmıştır. Formül uygulamaya konulduğunda en az 384 örneklem sayısına ulaşılmaktadır. Bu bağlamda, kolayda örnekleme yöntemi (Özdemir, 2008: 95, 2016) kullanılarak geri dönmeme ihtimali olan, hatalı ve eksik doldurulmuş anketlerle de karşılaşılabilirliği düşünülerek toplam 650 adet online ve yazılı anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Eksik ve hatalı dolular nedeni ile 170 anket değerlendirmeden çıkarılmış ve 480 adet anket analize tabi

tutulmuştur. Sonuç itibarıyla araştırmanın örneklem sayısı evreni temsil gücüne sahip olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada turizmin algılanan sosyo-kültürel, ekonomik, çevresel negatif etkilerini ve turizm gelişimine verilen desteğin belirlenmesi amacıyla 30 Eylül 2018 ve 20 Aralık 2018 tarihleri arasında Rize’de ikâmet eden yerel halka anket uygulanmıştır.

Araştırmada kullanılan anket iki bölümden oluşmakta olup; birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerine yer verilmiştir. Anketin ikinci bölümünde ise yerel halkın turizm gelişim etkilerine yönelik algısı ile desteğini ölçen 28 tutum ifadesi yer almaktadır. Bu ölçeği oluşturan her bir ifade beşli Likert tipi derecelendirmeye tabi tutulmuş, ölçekteki maddeler “1=Kesinlikle Katılmıyorum”, “2=Katılmıyorum”, “3=Ne katılıyorum ne de katılmıyorum”, “4=Katılıyorum”, “5=Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir. araştırmada kullanılan ölçeğin hazırlanmasında Ekici (2013) ve Güneş (2014); Wang, vd. (2006); Hong Long, (2012); Andreck ve Vogt, (2000); Long ve Kayat, (2011); Yoon vd.; (2001); Chen ve Chen (2010); Oviedo-Garcia vd., (2007); Ritchie ve Inkari (2006) ile Çavuş ve Tanrısevdi (2002)’nin gerçekleştirdikleri araştırmalardan yararlanılmıştır.

Esas uygulamaya geçilmeden önce 45 kişi üzerinde pilot bir uygulama gerçekleştirilmiş ve her bir ifadenin anlaşılır olduğu gözlemlenmiş ve tablo2’de görüldüğü üzere ölçümün güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada turizmin algılanan sosyo-kültürel, ekonomik, çevresel pozitif etkilerini ve turizm gelişimine verilen desteğin belirlenmesi amacıyla ifadelerin frekans ve yüzde dağılımları ve ifadelerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Turizmin algılanan sosyo-kültürel, ekonomik, çevresel etkilerini ve turizm gelişimine verilen desteğe ilişkin görüşlerinin demografik özelliklere göre karşılaştırılmasında iki grup için bağımsız örneklem için t-testi, ikiden fazla grup barındıran değişkenler için ise tek faktörlü varyans analizi (Anova) kullanılmıştır. Ayrıca Post-Hoc testlerinden eşit varyansa sahip olan gruplar için Tukey, eşit varyansa sahip olmayan gruplar için ise Tamhane’s testlerinden yararlanılmıştır. Algılanan turizm etkileri ve turizm gelişimine verilen desteğin arasındaki ilişkiyi ölçmek için Korelasyon Analizi ve turizm

gelişim etkilerinin, turizm gelişimine verilen destek üzerindeki etkisini ölçmek için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach’s Alpha katsayıları hesaplanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında katılımcıların demografik özellikleri, algıladıkları turizmin sosyo-kültürel, ekonomik, çevresel etkilerine ve turizm gelişimine verdikleri destek ile ilgili görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Ayrıca katılımcıların turizm gelişim etkileri algılarının, turizm gelişimine verilen destek üzerindeki etkisine yer verilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik analizi için Cronbach’s Alpha değerleri hesaplanmıştır. Tablo 2’de verilen sonuçlara göre ölçümün güvenilir olduğu ifade edilebilir. Araştırmada ölçüme ilişkin güvenilirlik katsayısı 0,951 olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Turizm Gelişim Etkileri Algısı Ölçeğine İlişkin Güvenirlik Analizi

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach’s Alpha
Turizmin Algılanan Sosyo-kültürel Pozitif Etkileri	4	0,954
Turizmin Algılanan Sosyo-kültürel Negatif Etkileri	4	0,832
Turizmin Algılanan Ekonomik Pozitif Etkileri	5	0,977
Turizmin Algılanan Ekonomik Negatif Etkileri	3	0,863
Turizmin Algılanan Çevresel Pozitif Etkileri	4	0,942
Turizmin Algılanan Çevresel Negatif Etkileri	4	0,906
Turizmin Gelişimine Verilen Destek	4	0,981
Genel	Madde Sayısı	Cronbach’s Alpha
Turizm Gelişim Etkileri Algısı Ölçeği	28	0,951

Araştırma kapsamında incelenen toplam 480 katılımcının bireysel özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo3’te sunulmaktadır.

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %26,5’ini kadınların ve %73,5’ini ise erkeklerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %57,5’i evli, %42,5’si ise bekârdır. Eğitim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, %5,8’i ilköğretim, %23,1’i lise, %62,9’u

üniversite ve %8,1'i master / doktora mezunu kişilerden oluştuğu görülmüştür.

Tablo 3. Katılımcıların Bireysel Özelliklerine İlişkin Dağılımları (N=480)

Değişkenler	Grup	f	%
Cinsiyet	Kadın	127	26,5
	Erkek	353	73,5
Medeni Durum	Evli	276	57,5
	Bekar	204	42,5
Eğitim Durumu	İlköğretim	28	5,8
	Lise	111	23,1
	Üniversite	302	62,9
	Master/Doktora	39	8,1
Aylık Gelir	1600 TL ve altı	119	24,8
	1601-2500 TL arası	100	20,8
	2501-3500 TL arası	71	14,8
	3501-4500 TL arası	61	12,7
	4501 TL ve üzeri	129	26,9
Yaş	20 yaş ve altı	37	7,7
	21-30 yaş	168	35
	31-40 yaş	152	31,7
	41-50 yaş	95	19,8
	51- yaş ve üzeri	28	5,8
Turist ile iletişim	Evet	342	71,3
	Hayır	138	28,7
Meslek (Turizm ile ilgili)	Evet	91	19
	Hayır	389	81
Doğum yeri	Rize	362	75,4
	Diğer	118	24,6
İkamet Süresi	1 yıldan az	31	6,5
	1-5 yıl	61	12,7
	6-10 yıl	25	5,2
	11-15 yıl	19	4
	16-20 yıl	49	10,2
	21 yıl ve üzeri	295	61,5

Katılımcıların %24,8'i 1600 TL ve altı, %20,8'i 1601-2500 TL arası, %14,8'i 2501-3500 TL arası, %12,7'si 3501-4500 TL arası ve %26,9'u 4501 TL ve üzeri gelir durumuna sahiptir. Katılımcıların %7,7'si 20 yaş ve altı, %35'i 21-30 yaş, %31,7'si 31-40 yaş, %19,8'i 41-50 yaş, %5,8'i 51 yaş ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır. Araştırma kapsamında katılımcıların %75,4'ü Rize doğumlu, %24,6'sı ise farklı şehirlerdendir. Katılımcıların %6,5'i 1 yıldan az, %12,7'si 1-5 yıl, 5,2'si 6-10 yıl, %4'ü 11-15 yıl, 10,2'si 16-20 yıl, %61,5'i 21 yıl ve üzeri Rize'de ikamet etmektedir. Katılımcıların 71,3'ü turist ile iletişim kurarken, %81'inin turizm ile ilgili bir mesleğe sahip olmadıkları görülmüştür.

Araştırmada örneklem grubunu oluşturan katılımcıların algıladıkları turizmin sosyo-kültürel, ekonomik, çevresel etkilerine ve turizm gelişimine verdikleri destek ile ilgili görüşlerinin belirlendiği ölçeğe ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4'te verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde Rize'de ikamet eden yerel halkın turizmin gelişiminin sosyo-kültürel negatif etkilerine katılmadığı belirlenmiştir. Turizmin yerel halkın tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemediği (2,13), kültürel değerlerin yok olmasına neden olmadığı (2,14), yerel halkın turistik çekiciliklere ulaşımını zorlaştırmadığı (2,16), suç, fuhuş, uyuşturucu gibi sosyal problemlere neden olmadığını (1,99) düşünmektedir. Ayrıca kültürel aktivitelerin gelişimini sağladığı (3,61), yerel halkın yaşam kalitesini yükselttiği (3,53), ekonomik kazanç sağladığı (3,89), turizmin yerel ekonomiyi desteklediğini (3,86), bölgeye daha fazla yatırımın yapılmasını sağladığını (3,81) belirtmişlerdir.

Tablo 4. Ölçek Maddelerine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Memnuniyet Düzeyi						\bar{x}	SS
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne De Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum			
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)			
Sosyo-Kültürel Pozitif Etkiler	Kültürel aktivitelerin gelişimini sağlamaktadır.	17,5	9,0	2,3	36,7	34,6	3,61	1,47
	Yerel halkın kültürel gelişimine katkı sağlamaktadır.	17,1	12,9	4,8	33,8	31,5	3,49	1,47
	Yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmektedir.	16,9	11,5	5,4	33,5	32,7	3,53	1,46
	Yerel halkın eğlence serbest zaman değerlendirme olanaklarını arttırmaktadır.	17,3	14,8	5,2	32,7	30,0	3,43	1,47

Sosyo-Kültürel Negatif Etkiler	Yerel halkın tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.	36,5	36,3	11,9	7,9	7,5	2,13	1,20
	Kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.	35,8	37,9	9,8	9,2	7,3	2,14	1,20
	Yerel halkın turistik çekiciliklere ulaşımını zorlaştırmaktadır.	33,5	38,8	11,0	11,3	5,4	2,16	1,16
	Suç, fuhuş, uyuşturucu gibi sosyal problemlere neden olmaktadır.	41,0	36,3	10,2	6,9	5,6	1,99	1,13
Ekonomik Pozitif Etkiler	Geleneksel ürünlerin üretimini sağlamaktadır	15,8	12,3	6,3	35,4	30,2	3,51	1,43
	Ekonomik kazanç sağlamaktadır.	14,8	6,7	2,5	26,7	49,4	3,89	1,45
	Yerel ekonomiyi desteklemektedir.	15,2	6,9	2,7	26,5	48,8	3,86	1,46
	Yerel halk için yeni iş fırsatları yaratmaktadır.	15,4	6,5	4,8	25,8	47,5	3,83	1,46
	Bölgeye daha fazla yatırımın yapılmasını sağlamaktadır.	16,3	7,7	3,1	24,6	48,3	3,81	1,50
Ekonomik Negatif Etkiler	Bölgedeki ürün ve hizmet fiyatlarını arttırmaktadır.	15,8	11,7	9,8	32,1	30,6	3,50	1,43
	Bölgede hayat pahalılığına neden olmaktadır.	16,9	21,9	14,4	24,8	22,1	3,13	1,41
	Yerel halk arasında ekonomik kazanç eşitsizliği yaratmaktadır.	18,8	30,2	17,3	20,2	13,5	2,79	1,32
Çevresel Pozitif Etkiler	Doğal çevrenin korunmasını ve gelişimini desteklemektedir.	25,4	24,8	11,3	22,3	16,3	2,79	1,44
	Gelecek nesiller için çevre kalitesini iyileştirmektedir.	23,3	24,0	12,3	23,3	17,1	2,86	1,44
	Çevre bilincini arttırmaktadır.	23,3	17,5	13,5	25,8	19,8	3,01	1,47
	Tarihi bina ve yapıların korunmasını teşvik etmektedir.	21,0	14,0	9,2	31,3	24,6	3,24	1,49
Çevresel Negatif Etkiler	Çevre kirliliğine (toprak, hava, su) neden olmaktadır.	24,2	27,1	15,0	19,8	14,0	2,72	1,38
	Doğayı (bitkiler, hayvanlar, ekosistem) olumsuz etkilemektedir.	27,1	27,1	16,0	17,7	12,1	2,60	1,36
	Çarpık kentleşmeye neden olmaktadır.	25,0	22,3	13,5	18,1	21,0	2,87	1,49
	Kalabalıklaşma, gürültü kirliliği, trafik sıkışıklığı gibi problemler yaratır.	22,1	20,8	8,3	25,6	23,1	3,06	1,50

*p<0.05

Tablo 5'te katılımcıların cinsiyetine göre turizm etkileri algısına yönelik T-testi sonuçları verilmiştir. Tablo 5'e göre cinsiyet ile turizm gelişiminin sosyo-kültürel pozitif, ekonomik pozitif ve ekonomik negatif etkileri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Tablo 5'te

verilen bulgulara göre erkek katılımcılar turizm gelişiminin sosyo-kültürel pozitif (3,78), ekonomik pozitif (4,06) ve ekonomik negatif (4,58) etkileri algılarının kadın katılımcıların algılarına göre daha olumlu olduğu ifade edilebilir.

Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Turizm Gelişiminin Etkileri Algısına Yönelik T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart sapma	t	p
Sosyo-kültürel pozitif etkiler	Kadın	353	3,42	1,41	2,49	,013*
	Erkek	127	3,78	1,24		
Sosyo-kültürel negatif etkiler	Kadın	353	2,06	0,92	1,89	,059
	Erkek	127	2,24	1,04		
Ekonomik pozitif etkiler	Kadın	353	3,68	1,45	2,67	,008**
	Erkek	127	4,06	1,19		
Ekonomik negatif etkiler	Kadın	353	2,99	1,22	4,58	,000**
	Erkek	127	3,56	1,17		
Çevresel pozitif etkiler	Kadın	353	2,96	1,37	0,27	,780
	Erkek	127	3,00	1,29		
Çevresel negatif etkiler	Kadın	353	2,76	1,27	1,60	,109
	Erkek	127	2,97	1,26		
Turizmin gelişimine yönelik verilen destek	Kadın	353	3,67	1,51	1,45	,147
	Erkek	127	3,88	1,23		

*p<0.05

Katılımcıların medeni durumlarına göre turizm etkileri algısına yönelik T-testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Tablo 6'ya göre medeni durum ile turizmin gelişiminin sosyo-kültürel negatif, ekonomik negatif ve çevresel negatif etkileri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Tablo

6'da verilen bulgulara göre bekâr katılımcılar turizm gelişiminin sosyo-kültürel negatif (2,25), ekonomik negatif (3,40) ve çevresel negatif etkileri (3,05) algılarının evli katılımcıların algılarına göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Turizm Gelişiminin Etkileri Algısına Yönelik T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Medeni Durum	n	ortalama	Standart sapma	t	p
Sosyo-kültürel pozitif etkiler	Evli	276	3,50	1,40	0,24	,808
	Bekar	204	3,53	1,34		
Sosyo-kültürel negatif etkiler	Evli	276	2,00	0,89	2,90	,004**
	Bekar	204	2,25	1,03		
Ekonomik pozitif etkiler	Evli	276	3,77	1,44	0,19	,846
	Bekar	204	3,79	1,34		
Ekonomik negatif etkiler	Evli	276	2,95	1,18	4,04	,000**
	Bekar	204	3,40	1,25		
Çevresel pozitif etkiler	Evli	276	3,07	1,34	1,86	,062
	Bekar	204	2,84	1,35		
Çevresel negatif etkiler	Evli	276	2,64	1,23	3,55	,000**
	Bekar	204	3,05	1,28		
Turizmin gelişimine yönelik verilen destek	Evli	276	3,73	1,49	0,09	,926
	Bekar	204	3,72	1,38		

*p<0.05

Katılımcıların doğum yerlerine göre turizm gelişim etkileri algısına yönelik T-testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir. Tablo 7'ye göre doğum yeri ile turizmin gelişiminin sosyo-kültürel pozitif, sosyo-kültürel negatif ve ekonomik negatif etkileri arasında anlamlı farklılıklar

bulunmuştur. Tablo 7'de verilen bulgulara göre Rize dışında doğan katılımcıların turizm gelişiminin sosyo-kültürel pozitif (3,81), sosyo-kültürel negatif (2,29) ve çevresel negatif etkileri (2,94) algılarının Rize doğumlu katılımcıların algılarına göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Doğum Yeriine Göre Turizm Gelişiminin Etkileri Algısına İlişkin T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Doğum Yeri	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma	t	p
Sosyo-kültürel pozitif etkiler	Rize	367	3,43	1,43	2,61	,009**
	Diğer	113	3,81	1,11		
Sosyo-kültürel negatif etkiler	Rize	367	2,05	,94	2,36	,018*
	Diğer	113	2,29	,99		
Ekonomik pozitif etkiler	Rize	367	3,72	1,46	1,75	,081
	Diğer	113	3,98	1,14		
Ekonomik negatif etkiler	Rize	367	3,06	1,27	2,41	,016*
	Diğer	113	3,38	1,05		
Çevresel pozitif etkiler	Rize	367	2,92	1,39	1,66	,097
	Diğer	113	3,16	1,19		
Çevresel negatif etkiler	Rize	367	2,78	1,31	1,17	,239
	Diğer	113	2,94	1,10		
Turizmin gelişimine yönelik verilen destek	Rize	367	3,66	1,50	1,82	,068
	Diğer	113	3,94	1,19		

*p<0.05

Tablo 8’de katılımcıların mesleklerine göre turizm etkileri algısına yönelik T-testi sonuçları verilmiştir. Tablo 8’e göre katılımcıların meslekleri ile turizm gelişime yönelik etkileri algısı arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 8. Katılımcıların Mesleklerine Göre Turizm Gelişiminin Etkileri Algısına İlişkin T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Meslek	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma	t	p
Sosyo-kültürel pozitif etkiler	Turizm ile ilgili	91	3,63	1,39	0,87	,385
	Turizm ile ilgili değil	389	3,49	1,37		
Sosyo-kültürel negatif etkiler	Turizm ile ilgili	91	2,08	,98	0,27	,786
	Turizm ile ilgili değil	389	2,11	,95		
Ekonomik pozitif etkiler	Turizm ile ilgili	91	3,86	1,42	0,58	,561
	Turizm ile ilgili değil	389	3,76	1,39		
Ekonomik negatif etkiler	Turizm ile ilgili	91	3,17	1,15	0,28	,779
	Turizm ile ilgili değil	389	3,13	1,25		
Çevresel pozitif etkiler	Turizm ile ilgili	91	3,01	1,38	0,31	,753
	Turizm ile ilgili değil	389	2,96	1,34		
Çevresel negatif etkiler	Turizm ile ilgili	91	2,97	1,26	1,30	,194
	Turizm ile ilgili değil	389	2,78	1,27		
Turizmin gelişimine yönelik verilen destek	Turizm ile ilgili	91	3,77	1,44	0,34	,729
	Turizm ile ilgili değil	389	3,71	1,44		

*p<0.05

Tablo 9’da katılımcıların turistlerle etkileşimde bulunma durumlarına göre turizm gelişimi etkileri algısına yönelik T-testi sonuçları verilmiştir. Tablo 9’a göre katılımcıların turistlerle etkileşimde bulunma durumları ile turizm gelişiminin etkileri arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 9. Katılımcıların Turistlerle Etkileşimde Bulunma Durumuna Göre Turizm gelişimi Etkileri Algısına İlişkin T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Turistlerle etkileşim	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma	t	p
Sosyo-kültürel pozitif etkiler	Evet	342	3,54	1,39	0,70	,479
	Hayır	138	3,45	1,33		
Sosyo-kültürel negatif etkiler	Evet	342	2,08	0,97	0,74	,459
	Hayır	138	2,16	0,93		
Ekonomik pozitif etkiler	Evet	342	3,80	1,42	0,50	,611
	Hayır	138	3,73	1,34		
Ekonomik negatif etkiler	Evet	342	3,08	1,22	1,54	,122
	Hayır	138	3,28	1,25		
Çevresel pozitif etkiler	Evet	342	2,95	1,37	0,56	,569
	Hayır	138	3,03	1,28		
Çevresel negatif etkiler	Evet	342	2,83	1,30	0,30	,763
	Hayır	138	2,79	1,19		
Turizmin gelişimine yönelik verilen destek	Evet	342	3,73	1,48	0,31	,755
	Hayır	138	3,71	1,34		

*p<0.05

Katılımcıların yaş grupları ile turizm gelişim etkileri algısına yönelik varyans analizi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir. Tablo 10'a göre yaş grupları ile turizmin gelişiminin sosyo-kültürel negatif, ekonomik negatif ve çevresel negatif etkileri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Tablo 10'da verilen bulgulara göre 21-30 yaş arası katılımcıların 41- 50 yaş arası katılımcılara göre sosyo-kültürel negatif etkilere

yönelik algılarının daha yüksek olduğu; 21-30 yaş arası katılımcıların 31-40, 41-50 ve 51 yaş ve üzeri katılımcılara göre ekonomik negatif etkilere yönelik algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 21-30 yaş arası katılımcıların 21 yaş ve altı, 41-50 yaş ve 51 yaş ve üzeri katılımcılara göre çevresel negatif etkilere yönelik algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Turizm Gelişimi Etkileri Algısına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Yaş grupları	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma	F	p	Anlamlılık
Sosyo-kültürel pozitif etkiler	21 yaş ve altı	37	3,36	1,39	1,339	,254	-
	21-30 yaş	168	3,63	1,30			
	31-40 yaş	152	3,46	1,41			
	41-50 yaş	95	3,36	1,48			
	51 yaş ve üzeri	28	3,89	1,21			
Sosyo-kültürel negatif etkiler	21 yaş ve altı	37	2,32	1,12	4,386	0.02*	B-D*
	21-30 yaş	168	2,28	1,02			
	31-40 yaş	152	2,08	,89			
	41-50 yaş	95	1,83	,82			
	51 yaş ve üzeri	28	1,84	,92			
Ekonomik pozitif etkiler	21 yaş ve altı	37	3,47	1,48	2,151	,074	-
	21-30 yaş	168	3,95	1,23			
	31-40 yaş	152	3,66	1,48			
	41-50 yaş	95	3,66	1,56			
	51 yaş ve üzeri	28	4,19	,96			

Ekonomik negatif etkiler	21 yaş ve altı	37	3,05	1,30	10,508	,000**	B-C* B-D* B-E*
	21-30 yaş	168	3,58	1,20			
	31-40 yaş	152	3,03	1,18			
	41-50 yaş	95	2,67	1,07			
	51 yaş ve üzeri	28	2,79	1,27			
Çevresel pozitif etkiler	21 yaş ve altı	37	2,75	1,28	2,846	,054*	-
	21-30 yaş	168	2,95	1,35			
	31-40 yaş	152	2,81	1,30			
	41-50 yaş	95	3,21	1,38			
	51 yaş ve üzeri	28	3,55	1,36			
Çevresel negatif etkiler	21 yaş ve altı	37	2,48	1,16	5,796	,000**	A-B* B-D* B-E*
	21-30 yaş	168	3,14	1,26			
	31-40 yaş	152	2,80	1,28			
	41-50 yaş	95	2,51	1,21			
	51 yaş ve üzeri	28	2,39	1,17			
Turizmin gelişimine yönelik verilen destek	21 yaş ve altı	37	3,29	1,56	2,470	,074*	-
	21-30 yaş	168	3,90	1,29			
	31-40 yaş	152	3,69	1,49			
	41-50 yaş	95	3,53	1,55			
	51 yaş ve üzeri	28	4,13	1,34			

*p<0.05

Tablo 11’de katılımcıların Rize’deki yaşam sürelerine göre turizm gelişimi etkileri algısına yönelik varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 11’e göre katılımcıların Rize’deki yaşam sürelerine ile turizm gelişiminin etkileri arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 11. Katılımcıların Rize’deki Yaşam Sürelerine Göre Turizmin Gelişimi Etkileri Algısına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Rize’de yaşam süresi	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma	F	p	Anlamlılık
Sosyo-kültürel pozitif etkiler	1 yıldan az	31	3,51	1,29	,859	,509	-
	1-5 yıl	61	3,78	1,16			
	6-10 yıl	25	3,71	1,12			
	11-15 yıl	19	3,63	1,31			
	16-20 yıl	49	3,60	1,40			
	21 yıl ve üzeri	295	3,43	1,44			
Sosyo-kültürel negatif etkiler	1 yıldan az	31	2,51	1,11	1,980	,080	-
	1-5 yıl	61	2,14	,92			
	6-10 yıl	25	2,32	1,06			
	11-15 yıl	19	2,34	1,06			
	16-20 yıl	49	2,03	,94			
	21 yıl ve üzeri	295	2,03	,93			
Ekonomik pozitif etkiler	1 yıldan az	31	3,72	1,21	,670	,646	-
	1-5 yıl	61	4,00	1,23			
	6-10 yıl	25	3,90	1,29			
	11-15 yıl	19	4,07	1,24			
	16-20 yıl	49	3,80	1,33			
	21 yıl ve üzeri	295	3,71	1,48			

Ekonomik negatif etkiler	1 yıldan az	31	3,43	1,21	2,202	,053	-
	1-5 yıl	61	3,47	1,04			
	6-10 yıl	25	3,37	1,16			
	11-15 yıl	19	3,26	1,20			
	16-20 yıl	49	3,20	1,19			
	21 yıl ve üzeri	295	3,00	1,27			
Çevresel pozitif etkiler	1 yıldan az	31	2,85	1,25	1,325	,252	-
	1-5 yıl	61	3,23	1,23			
	6-10 yıl	25	3,02	1,22			
	11-15 yıl	19	3,21	1,47			
	16-20 yıl	49	2,61	1,38			
	21 yıl ve üzeri	295	2,98	1,37			
Çevresel negatif etkiler	1 yıldan az	31	3,03	1,18	,515	,765	-
	1-5 yıl	61	2,87	1,12			
	6-10 yıl	25	2,98	1,04			
	11-15 yıl	19	3,03	1,40			
	16-20 yıl	49	2,72	1,38			
	21 yıl ve üzeri	295	2,77	1,30			
Turizmin gelişimine yönelik verilen destek	1 yıldan az	31	3,64	1,30	1,082	,369	-
	1-5 yıl	61	4,03	1,25			
	6-10 yıl	25	3,89	1,32			
	11-15 yıl	19	4,02	1,26			
	16-20 yıl	49	3,51	1,50			
	21 yıl ve üzeri	295	3,67	1,50			

*p<0.05

Katılımcıların eğitim durumları ile turizm gelişim etkileri algısına yönelik varyans analizi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir. Tablo 12’ye göre katılımcıların eğitim durumları ile turizmin gelişiminin sosyo-kültürel pozitif, ekonomik pozitif, ekonomik negatif ve çevresel negatif ve turizmin gelişimine verilen destek arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Tablo 12’de verilen bulgulara göre ilköğretim mezunu katılımcıların üniversite ve master/doktora mezunlarına göre turizmin sosyo-kültürel pozitif etkileri algılarının daha düşük olduğu; lise mezunu katılımcıların ise master/doktora mezunlarına göre turizmin sosyo-kültürel pozitif etkileri algılarının daha düşük olduğu belirlenmiştir.

İlköğretim mezunu katılımcıların üniversite ve master/doktora mezunlarına göre turizmin ekonomik pozitif etkileri algılarının daha düşük olduğu; Master/doktora mezunlarının lise ve üniversite mezunlarına göre turizmin ekonomik pozitif etkileri algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. İlköğretim mezunu katılımcıların

lise, üniversite ve master/doktora mezunlarına göre turizmin ekonomik negatif etkileri algılarının daha düşük olduğu; üniversite mezunlarının lise mezunu katılımcılara göre turizmin ekonomik negatif etkileri algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İlköğretim mezunu katılımcıların master/doktora mezunu katılımcılara göre turizmin çevresel negatif etkileri algılarının daha düşük olduğu, lise mezunu katılımcıların üniversite ve master/doktora mezunu katılımcılara göre turizmin çevresel negatif etkileri algılarının daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca üniversite ve master/doktora mezunu katılımcıların Rize’deki turizmin gelişimine ilköğretim mezunu katılımcılara göre daha fazla destek verdikleri, master/doktora mezunlarının ise lise ve üniversite mezunlarına göre daha fazla turizmin gelişimine destek verdikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda eğitim seviyesinin artmasının turizmin gelişime verilen destek üzerinde önemli derecede etkili olduğu ifade edilebilir.

Tablo 12. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Turizm Gelişimi Etkileri Algısına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Eğitim durumu	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma	F	p	Anlamlılık
Sosyo-kültürel pozitif etkiler	İlköğretim	28	2,58	1,61	7,999	,000*	A-C* A-D* B-D*
	Lise	111	3,39	1,49			
	Üniversite	302	3,57	1,31			
	Master /doktora	39	4,16	,88			
Sosyo-kültürel negatif etkiler	İlköğretim	28	1,88	,80	1,879	,132	-
	Lise	111	2,00	,99			
	Üniversite	302	2,18	,98			
	Master /doktora	39	1,96	,69			
Ekonomik pozitif etkiler	İlköğretim	28	2,72	1,72	8,234	,000*	A-C* A-D* B-D* C-D*
	Lise	111	3,65	1,48			
	Üniversite	302	3,86	1,33			
	Master /doktora	39	4,31	,87			
Ekonomik negatif etkiler	İlköğretim	28	2,00	,94	12,200	,000*	A-B* A-C* A-D* B-C*
	Lise	111	2,91	1,25			
	Üniversite	302	3,32	1,20			
	Master /doktora	39	3,21	1,03			
Çevresel pozitif etkiler	İlköğretim	28	2,62	1,59	,974	,405	-
	Lise	111	3,03	1,40			
	Üniversite	302	2,96	1,32			
	Master /doktora	39	3,16	1,12			
Çevresel negatif etkiler	İlköğretim	28	2,02	1,11	9,337	,000*	A-C* A-D* B-C* B-D*
	Lise	111	2,46	1,18			
	Üniversite	302	2,98	1,27			
	Master /doktora	39	3,13	1,16			
Turizmin gelişimine yönelik verilen destek	İlköğretim	28	2,70	1,60	7,959	,000*	A-C* A-D* B-D* C-D*
	Lise	111	3,57	1,49			
	Üniversite	302	3,80	1,42			
	Master /doktora	39	4,33	,86			

*p<0.05

Tablo 13'te katılımcıların aylık gelirleri ile turizm gelişimi etkileri algısına yönelik varyans analizi sonuçları verilmiştir. Tablo 13'e göre katılımcıların aylık gelirleri ile turizm gelişiminin ekonomik negatif etkileri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Tablo 13'e göre 1600

TL ve altı ekonomik gelire sahip olan katılımcıların 3501-4500 TL arası ve 4501 TL ve üzeri ekonomik gelire sahip katılımcılara göre turizmin gelişimine yönelik ekonomik negatif etkileri algılarının daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13. Katılımcıların Aylık Gelirlerine İle Turizmin Gelişimi Etkileri Algısına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Aylık gelir	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma	F	p	Anlamlılık
Sosyo-kültürel pozitif etkiler	1600 TL ve altı	119	3,64	1,30	,786	,535	-
	1601-2500 TL arası	100	3,48	1,41			
	2051-3500 TL arası	71	3,41	1,38			
	3501-4500 TL arası	61	3,31	1,30			
	4501 ve üzeri	129	3,59	1,44			
Sosyo-kültürel negatif etkiler	1600 TL ve altı	119	2,27	1,07	1,617	,169	-
	1601-2500 TL arası	100	2,13	0,99			
	2051-3500 TL arası	71	2,09	0,97			
	3501-4500 TL arası	61	2,06	0,89			
	4501 ve üzeri	129	1,97	0,84			

Ekonomik pozitif etkiler	1600 TL ve altı	119	3,90	1,23	,663	,618	-
	1601-2500 TL arası	100	3,64	1,54			
	2051-3500 TL arası	71	3,74	1,30			
	3501-4500 TL arası	61	3,66	1,48			
	4501 ve üzeri	129	3,85	1,43			
Ekonomik negatif etkiler	1600 TL ve altı	119	3,46	1,21	3,294	,011*	A-D* A-E*
	1601-2500 TL arası	100	3,14	1,27			
	2051-3500 TL arası	71	3,13	1,25			
	3501-4500 TL arası	61	2,95	1,25			
	4501 ve üzeri	129	2,93	1,14			
Çevresel pozitif etkiler	1600 TL ve altı	119	2,90	1,33	,303	,876	-
	1601-2500 TL arası	100	2,98	1,38			
	2051-3500 TL arası	71	2,90	1,36			
	3501-4500 TL arası	61	3,11	1,26			
	4501 ve üzeri	129	3,01	1,38			
Çevresel negatif etkiler	1600 TL ve altı	119	2,90	1,26	,315	,868	-
	1601-2500 TL arası	100	2,82	1,25			
	2051-3500 TL arası	71	2,72	1,32			
	3501-4500 TL arası	61	2,86	1,25			
	4501 ve üzeri	129	2,76	1,27			
Turizmin gelişimine yönelik verilen destek	1600 TL ve altı	119	3,71	1,36	,132	,971	-
	1601-2500 TL arası	100	3,66	1,53			
	2051-3500 TL arası	71	3,70	1,46			
	3501-4500 TL arası	61	3,79	1,35			
	4501 ve üzeri	129	3,77	1,50			

*p<0.05

Turizm kaynaklı ortaya çıkan pozitif etkiler ile turizm gelişimine verilen destek arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test etmek için gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçları Tablo 14'te verilmiştir. Turizmin sosyo-kültürel pozitif (r=,806) ve ekonomik pozitif (r=,827)

etkileri ile turizm gelişimine verilen destek arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı; çevresel pozitif (r=,671) etkiler ile turizm gelişimine yönelik verilen destek arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14. Turizmin Pozitif Etkileri ve Turizme Gelişimine Yönelik Verilen Desteğe İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

		Sosyokültürel pozitif etkiler	Ekonomik pozitif etkiler	Çevresel pozitif etkiler	Turizmin gelişimine yönelik verilen destek
Sosyokültürel pozitif etkiler	Pearson Correlation	1	-	-	-
	Sig.(2tailed)				
Ekonomik pozitif etkiler	Pearson Correlation	,853**	1	-	-
	Sig.(2tailed)	,000			
Çevresel pozitif etkiler	Pearson Correlation	,654**	,643**	1	-
	Sig.(2tailed)	,000	,000		
Turizmin gelişimine yönelik verilen destek	Pearson Correlation	,806**	,827**	,671**	1
	Sig.(2tailed)	,000	,000	,000	
		N	N	N	N
		480	480	480	480

** . Korelasyon katsayısı %99 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Turizm kaynaklı ortaya çıkan sosyo-kültürel pozitif, ekonomik pozitif ve çevresel pozitif etkilerin, turizm gelişimine verilen desteğe etkisini test etmek için çok değişkenli doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 15).

Tablo 15. Turizmin Pozitif Etkilerinin Turizme Verilen Desteğe Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	β	t	p
Sosyo-Kültürel Pozitif Etkiler	,314	6,443	0,000*
Ekonomik Pozitif Etkiler	,468	9,891	0,000*
Çevresel Pozitif Etkiler	,196	5,778	0,000*
$R^2=,860$ $F=450,096$ $p=,000^*$			

* $p<0,01$

**Bağımlı Değişken: Turizmin gelişimine yönelik verilen destek

Elde edilen bulgulara göre model bir bütün olarak anlamlı ($F=450,096$ $p=0,000$) ve tüm özelliklere ait β katsayıları anlamlıdır. Model turizme verilen desteğin %86'sını açıklamaktadır. Turizme verilen desteği en fazla etkileyen değişken ekonomik pozitif (.468) etkiler olarak görülmektedir. Çevresel pozitif (.196) ve sosyo-kültürel pozitif (.314) etkiler de turizm gelişimine verilen destek üzerinde etkisi olan diğer değişkenlerdir. Elde edilen bulgulara göre turizmin algılanan pozitif etkileri turizm gelişimine yönelik desteği arttırmaktadır. Özellikle turizmin algılanan ekonomik pozitif etkileri ardından sosyo-kültürel pozitif etkileri ve çevresel pozitif etkileri turizme yönelik verilen desteği etkilediği belirlenmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmada incelenen yerel halkın turizm algısı ve turizmin gelişimine verdikleri destek konusu ile ilgili gerçekleştirilen birçok araştırma ile karşılaştırma gerçekleştirildiğinde benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bu sebeple yerel halkın turizm konusundaki algılarının hangi yönde olduğunun belirlenmesi ve turizme verdikleri destek üzerinde etkisinin incelenerek politika yapıcılar, turizm işletmeleri yöneticilerine, kamu kurum ve kuruluşları yöneticilerine, girişimcilere ve araştırmacılara önlemlerin alınması, yeni atılacak adımlara yön vermesi ve literatüre önemli katkılar sağlayabileceği düşüncesi kabul edilmekte ve sonuçlar ortaya konulmaktadır.

Araştırmada verilerin analizleri sonucunda yerel halkın turizmin gelişiminin sosyo-kültürel negatif etkilerine katılmadığı, turizmin yerel halkın algı ve

davranışlarını negatif yönde etkilemediği, kültürel değerlerin yok olmasına neden olmadığı, yerel halkın turistik çekiciliklere ulaşımını zorlaştırmadığı, suç, uyuşturucu vb. sosyal problemlere neden olmadığı, turizmin kültürel aktiviteler konusunda ilerleme sağladığı, yerel halkın yaşam kalitesini yükselttiği, ekonomik kazanç sağladığı, turizmin yerel ekonomiyi desteklediğini, bölgeye daha fazla yatırımın yapılmasını sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre erkek katılımcıların turizm gelişiminin sosyo-kültürel pozitif, ekonomik pozitif ve ekonomik negatif etkileri algılarının kadın katılımcıların algılarına göre daha olumlu olduğu; bekar katılımcıların turizm gelişiminin sosyo-kültürel negatif, ekonomik negatif ve çevresel negatif etkileri algılarının evli katılımcıların algılarına göre daha fazla olduğu; Rize dışında doğan katılımcıların turizm gelişiminin sosyo-kültürel pozitif, sosyo-kültürel negatif ve çevresel negatif etkileri algılarının Rize doğumlu katılımcıların algılarına göre daha fazla olduğu; 21-30 yaş arası katılımcıların 41- 50 yaş arası katılımcılara göre sosyo-kültürel negatif etkilere yönelik algılarının daha yüksek olduğu; 21-30 yaş arası katılımcıların 31-40, 41-50 ve 51 yaş ve üzeri katılımcılara göre ekonomik negatif etkilere yönelik algılarının daha yüksek olduğu; 21-30 yaş arası katılımcıların 21 yaş ve altı, 41-50 yaş ve 51 yaş ve üzeri katılımcılara göre çevresel negatif etkilere yönelik algılarının daha yüksek olduğu; katılımcıların sosyo-kültürel pozitif, ekonomik pozitif, ekonomik negatif, çevresel negatif ve turizme verdikleri destek ile eğitim durumları arasında farklılıklar olduğu ve eğitim seviyesinin yükseldikçe algı durumlarının ve desteklerinin daha fazla olduğu; 1600 TL ve altı ekonomik gelire sahip olan katılımcıların 3501-4500 TL arası ve 4501 TL ve üzeri ekonomik gelire sahip katılımcılara göre turizmin gelişimine yönelik ekonomik negatif etkileri algılarının daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre turizmin sosyo-kültürel pozitif ve ekonomik pozitif etkileri ile turizm gelişimine verilen destek arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı; çevresel pozitif etkiler ile turizm gelişimine verilen destek arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Turizme verilen desteği en fazla etkileyen değişken ekonomik pozitif etkiler olarak

belirlenmiştir. Çevresel pozitif ve sosyo-kültürel pozitif etkiler de turizm gelişimine verilen destek üzerinde etkisi olan diğer değişkenler olup, elde edilen bulgulara göre turizmin algılanan pozitif etkileri turizm gelişimine yönelik desteği arttırmaktadır. Ayrıca turizmin algılanan ekonomik pozitif etkileri ardından sosyo-kültürel pozitif etkileri ve çevresel pozitif etkilerinin de turizme yönelik verilen desteği etkilediği belirlenmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde yerel halkın turizm algıları ve turizme verdikleri destek konusunda Türkiye’de gerçekleştirilen birçok araştırma sonuçları ile benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Mil vd. (2015) araştırmalarında yerel halkın Çatalca bölgesinde gerçekleştirilen turistik faaliyetlerin bölgeyi çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan farklı boyutlarda etkilediğini düşündükleri sonucuna ulaşmıştır. Toprak (2015) araştırmasında yerel halkın turizm sektörünün gelişmesi sonucunda ortaya çıkabilecek değişimler için olumlu görüş belirttikleri, turizmin en çok ekonomik etkilerini ve ardından sosyal ve çevresel etkilerini önemli olarak gördükleri sonuçlarına ulaşmıştır. Okuyucu ve Somuncu (2012) Osmaniye’de gerçekleştirdikleri araştırmalarında yerel halkın turizmin gelişmesine karşı olumlu görüşe sahip olduğunu ve turizm işlerine entegre olma konusunda istekli oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır. Varnacı Uzun ve Somuncu (2011) Ihlara vadisinde bulunan belde ve köylerdeki yerel halk üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada yerel halkın turizmin gelişimi üzerine olumlu bir tavıra sahip olduğu ve turizme katılım için istekli oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır. Eren ve Aypek (2012) Cumalıkızık’da gerçekleştirdikleri araştırmalarında yerel halkın turizme yönelik tutumlarının olumlu olduğunu, aynı zamanda turistlerin ve turistik işletmelerin çevreye zararı olmadığını düşündükleri sonuçlarına ulaşmışlardır. Şanlıoğlu ve Erdem (2017) Kayseri’de gerçekleştirdikleri araştırmada kadınların erkeklere göre turizm algısının daha negatif olduğu ve eğitim düzeyinin yükseldikçe turizme verilen desteğin arttığı ve bu sektörün gelişmesine karşı olumlu görüş bildirdikleri ve genel algının pozitif yönde olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Özdemir ve Kervankıran (2011) Afyonkarahisar’da gerçekleştirdikleri araştırmalarında yerel halkın turizmin gelişim sürecine olumlu baktığı, turizm yatırımlarının artması konusunda hemfikir olduklarını, ekonomik canlanmasında ve sosyo-

kültürel gelişiminde önemli sonuçlar getirdiği, fakat turizmdeki gelişmelerin şehirde olumsuz çevresel etkiler ortaya çıkardığı sonuçlarına ulaşmışlardır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda:

- Rize’de ikamet eden yerel halkın turizmin gelişimi konusunda ortaya çıkan pozitif ve negatif etkiler konusunda kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları vb. tarafından eğitimler verilmesi,
- Rize’de ikamet eden yerel halkın turizmin sadece ekonomik yönden değil diğer etkileri yönünden bilinçlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi,
- Destinasyonlarda turizm işletmelerine sahip halkın ürün fiyatlandırmalarının takip edilmesi,
- Turizmin sürdürülebilir olduğu sürece bölgede ve destinasyonda var olabileceğinin ve sonuçlarının halka aktarılması,
- Politika yapıcıların, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının turizm faaliyetleri içerisine halkı katmaları ve desteklerini almaları,
- Kültürel varlıkların turizmin gelişimi ile birlikte korumaya yönelik gerekli tedbirlerin alınması,
- Turizm ile birlikte gelen mimarinin destinasyonların özelliklerini taşıması konusunda kamu kurumlarının gerekli kararları alması,
- Turizmin gelişimi ile birlikte ortaya çıkabilecek çevre kirliliğini önleme konusunda tedbirlerin alınması,
- Altyapı ve üstyapı imkânları geliştirilirken kültür, yöre ve doğaya tahribat yaratmadan gerçekleştirilmesi,
- Yatırımcıların destinasyon kültürüne uyarak hareket etmelerinin sağlanması,
- Turizm işletmelerinde yerel halktan istihdam sağlanması,
- Hizmet kalitesi içerisinde gerçekleştirilecek uygulamalara halkın katılımının sağlanması gibi öneriler sunulabilir.

Bir bölge veya destinasyonda turizmin gelişmesi için yerel halk tarafından kabul görmesi ve turizm faaliyetleri içerisinde halkın da yer alması ile sağlanabilir. Kamu kurum ve kuruluşları yöneticileri, turizm sektörü işletmecileri, araştırmacılar gibi katılımcılarla işbirlikleri

oluşturularak turizm konusunda halkın bilinçlendirilmesi, görüş ve önerilerinin alınması ve gerektiğinde eğitim olanaklarının sağlanması da önem arz eden ayrıca bir husustur. Araştırmada ortaya çıkarılan bulgular sonucunda gelecekte gerçekleştirilebilecek farklı bölge veya destinasyonlardaki araştırmaların karşılaştırma esası ile ortaya çıkarılması literatüre, kamu kurum ve kuruluşlarına, girişimcilere, turizm işletmeleri yöneticilerine ve araştırmacılara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına Ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1(2).

Alaeddinoğlu, F. (2007). Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5 (1), 1-16.

Alaeddinoğlu, F. (2008). Sivas Kentinde Halkın Turiste ve Turizme Bakışı, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 1-23.

Altanlar, A. ve Akıncı Kesim, G. (2011). Sürdürülebilir Turizm Planlaması İçin Yöre Halkı ve Yerli Turistlerin Davranış ve Beklentilerini Anlamaya Yönelik Bir Araştırma, Akçakoca Örneği, *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 3,(2), 1-20.

Andereck, K. L., ve Vogt, C. A. (2000). The Relationship Between Residents' Attitudes Toward Tourism and Tourism Development Options, *Journal of Travel Research*, 39 (1): 27-36.

Avcıkurt, C. (2003). *Turizm Sosyolojisi: Turist-Yerel Halk Etkileşimi*. Detay Yayınları, Ankara.

Berber, Ş. (2003). Sosyal Değişim Katalizörü Olarak Turizm ve Etkileri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 205.

Bilim, Y., ve Özer, Ö. (2013). Yerel Halk Gözüyle Konya'da Turizmin Önemi ve Ekonomik, Sosyal, Çevresel Etkileri, *Ulusal KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*, 14-15 Kasım Konya.

Brunt, P., ve Courtney, P. (1999). Host Perceptions of Socio-Cultural Impacts, *Annals of Tourism Research*, 26(3), 493-515.

Cengiz, E. ve Kırkbir, F. (2007). Yerel Halk Tarafından Algılanan Toplam Turizm Etkisi İle Turizm Desteği Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 19-37.

Chen C.F. ve Chen P.C. (2010). Resident Attitudes Toward Heritage Tourism Development, *Tourism Geographies: An International Journal of Tourism Space, Place and Environment*, 12:4, 525-545.

Çavuş, S., ve Tanrısevdi, A. (2002). Residents Attitudes Toward Tourism: A Case Study Of Kuşadası, Turkey, *Tourism Analysis*, 7, 259-268.

Ekici, R. (2013). Destinasyon Yaşam Seyri ve Yerel Halkın Turizm Gelişimine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Antalya.

Emekli, G., ve Soykan, F. (2014). Turizm Coğrafyası Yaklaşımıyla Türkiye Turizm Stratejisinin Değerlendirilmesi”. Erişim Tarihi: 25.02.2019

https://www.academia.edu/9588752/TURİZM_CO_GRAFYASI_YAKLAŞIMIYLA_TÜRKİYE_TURİZM_STRATEJİSİNİN_DEĞERLENDİRİLMESİ_EVALUATION_OF_TURKISH_TOURISM_STRATEGY_BY_THE_APPROACH_OF_TOURISM_GEOGRAPHY

Eren, R ve Aypek, N. (2012). Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkızık Köyü Örneği, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2 (2): 43-47.

Gullion, C., Hji-Avgoustis, S., Fu Y. Y. ve Lee, S. (2015). Cultural Tourism Investment And Resident Quality Of Life: A Case Study Of Indianapolis, Indiana, *International Journal of Tourism Cities*, 1(3), 184-199.

Güneş, N. (2014). Yerel Halkın Turizm Algısı ve Turizme Katılımı: Antalya Konyaaltı ve Kepez İlçesi Örneği, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Antalya.

Güney, D. ve Göller, V. (2016). Kırsal Turizm Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımının Belirlenmesi: Misi Köyü Örneği, *Turizm Akademik Dergisi*, 3 (2), 25-36.

Gürbüz, A. (2002). Turizmin Sosyal Çevreye Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Teknoloji*, 5(1-2), 49-59.

Gürsoy, D., Chi, C.G. ve Dyer, P. (2010). “Locals’ Attitudes toward Mass and Alternative Tourism:

- The Case of Sunshine Coast, Australia". *Journal of Travel Research* 49(3), 381–394.
- Gürsoy, D., Jurowski, C. ve Uysal, M. (2002). Resident Attitudes: A Structural Modeling Approach, *Annals of Tourism Research*, 29(1), 79-105.
- Hong Long, P. (2012). Tourism Impacts and Support for Tourism Development in Ha Long Bay, Vietnam: An Examination of Residents' Perceptions, *Asian Social Science*, 8(8), 28-39.
- Karakaş, A. ve Şengün, H.İ. (2017). Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerine Yönelik Tutumları, *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 8(15), 183-202.
- Long, P. H. ve Kayat, K. (2011). Residents' Perceptions of Tourism Impact and Their Support For Tourism Development: The Case Study of Cuc Phuong National Park, Ninh Binh Province, Vietnam, *Journal of Tourism Research*, 4 (2), 123-146.
- Mc Cool, S. F. ve Moisey, R.N. (1996). Monitoring Resident Attitudes Toward Tourism, *Tourism Analysis*, 1:29-37.
- Mil, B., Albayrak, A. ve Toker, M.E. (2015). Çatalca Bölgesinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Bölge Halkının Kırsal Turizme İlişkin Görüşleri, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 5 (1):61-68.
- Okuyucu A. ve Somuncu, M. (2012). Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: Osmaneli İlçe Merkezi Örneği, *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 37-51.
- Oviedo García, M. A., Castellano Verdugo, M. ve Martín Ruiz, D. (2007). Gaining Residents' Support for Tourism and Planning, *International Journal of Tourism Research*, 10 (2), 95-109.
- Özdamar, K. (2001). *Paket Programlar ve İstatistiksel Veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler)*, Eskişehir: Kaan Yayınları.
- Özdemir, A. (2008). *Yönetim Biliminde İleri Araştırma Yöntemleri ve Uygulamalar*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Özdemir, M. A. ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği, *Marmara Coğrafya Dergisi Sayı: 24, 1-25*.
- Ritchie, B. W. ve Inkari, M. (2006). Host Community Attitudes toward Tourism and Cultural Tourism Development: The Case Of The Lewes District, Southern England, *International Journal of Tourism Research*, 8(1), 27-44.
- Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2019). <http://www.rizekulturturizm.gov.tr/>
- Solmaz, C. (2014). Yerel Halkın Bölge Turizmine Bakış Açısının Belirlenmesi: Burdur'da Bir Araştırma, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (10), 91-105
- Şanlıoğlu, Ö. ve Erdem, A. (2017). Kayseri Örneğinde Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerini Nasıl Algıladığının Tespitine Yönelik Bir Araştırma, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 277-298.
- Toprak, L. (2015). Mardin'de Halkın Turizm Algısı, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (54), 201-218.
- TUIK (2019). Türkiye İstatistik Kurumu, <http://tuik.gov.tr/Start.do>
- Ünal, Ç ve Yücel, B. (2018). Kırsal Turizmin Geliştirilmesi ve Yönetilmesinde Yerel Halkın Algı ve Tutumları. Ödemiş/Birgi Örneği, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 23(39), 113-130.
- Varnacı Uzun, F. ve Somuncu, M. (2011). Kültürel Peyzajın Korunması ve Turizm İlişkisi Bağlamında Yerel Halkın Görüşleri: Ihlara Vadisi Örneği, *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 3(2), 21-36.
- Wang, Y., Pfister, E.R. ve Morais, B.D. (2006). Residents' Attitudes Toward Tourism Development: A Case Study of Washington, *Proceedings of the Northeastern Recreation Research Symposium*, 411-418.
- Yoon, Y., Gürsoy, D. ve Chen, J. (2001). Validating A Tourism Development Theory With Structural Equation Modelling, *Tourism Management*, 22, 363-372.